

KLAGANDE

██████████ ██████████
Ombud: Jurist Karolina Kohlström
Nordström Assistans AB
Box 8139
200 41 Malmö

MOTPART

Omsorgsnämnden i Kristianstads kommun
291 80 Kristianstad

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 9 januari 2018 i mål nr 3579-17,
se bilaga A

SAKEN

Stöd och service till vissa funktionshindrade

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten förklarar, med upphävande av underinstansernas avgöranden, att ██████████ har rätt till ersättning för skäligen kostnader till personlig assistans från och med den 12 december 2016 och överlämnar till nämnden att beräkna det närmare antal timmar som ersättning ska utgå till henne.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att hon beviljas personlig assistans i enlighet med tidigare yrkande och anför följande. I målet har man inte tagit ställning till hennes behov av avtvättning, extra dusch och ombyte. Det står klart att

hennes hjälpbehov avseende de grundläggande behoven går utöver vad som normalt sett ingår i föräldraansvaret för ett barn i hennes ålder i en sådan omfattning att hon är berättigad till insatsen.

Omsorgsnämnden i Kristianstads kommun anser att överklagandet ska avslås och anför följande. Nämnden bestrider inte att [REDACTED] har hjälpbehov avseende de grundläggande behoven. Det är dock nämndens bedömning att hennes sammanlagda hjälpbehov inte är av sådan omfattning att det med beaktande av normalt föräldraansvar för ett barn i hennes ålder berättigar till ersättning till skäligena kostnader för personlig assistans.

Nämnden hänvisar till Kammarrätten i Stockholms dom från den 13 juni 2013 i mål 1728-12 och Kammarrätten i Göteborgs dom den 17 april 2013 i mål 7198-12.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Vad målet gäller

[REDACTED] har ansökt om ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Det är ostridigt att hon tillhör den personkrets som kan ha rätt till den insatsen. Frågan i målet är i första hand om [REDACTED] hjälpbehov avseende grundläggande behov är av sådan omfattning att hon har rätt till personlig assistans. Omsorgsnämnden har ansett att [REDACTED] behov av stöd och hjälp med hänsyn till hennes ålder till största delen omfattas av det s.k. föräldraansvaret och därför inte ska beaktas i sammanhanget.

Rättslig reglering

Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien,

måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt (9 a § första och andra styckena LSS).

När behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter (jfr Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden i RÅ 2010 ref. 17).

Kammarrättens bedömning

Det är ostridigt att [REDACTED] har flera olika diagnoser som tillsammans medför att hon är gravt funktionsnedsatt med ett mycket stort behov av stöd och hjälp av annan avseende samtliga de grundläggande behov som avses i 9 a § LSS och att hon inte har förmåga att självständigt medverka i något av dessa moment.

Omsorgsnämnden har godtagit att [REDACTED] har behov av hjälp i samband med blöjbyte samt måltider om sammanlagt 6 timmar och 19 minuter per vecka. Hennes behov av omvårdnad i övrigt anser omsorgsnämnden faller inom föräldraansvaret med hänsyn till hennes ålder.

Av utredningen framgår att [REDACTED] använder ortoser under all sin vakna tid. Att ta på och av dessa är enligt kammarrättens bedömning att jämställa med av- och påklädning. Barn använder normalt inte ortoser. Något föräldraansvar ska därför inte beaktas. Detta moment ska därför ses som ett grundläggande behov vid bedömningen av rätt till personlig assistans.

██████████ kan inte utföra några moment i samband med dusch. Enligt vad hon ostridigt uppgivit krävs hjälp av två personer, en som håller i henne så att hon inte ramlar ur duschstolen samt även sträcker ut hennes armar och ben och en annan person som tvålår in henne etc. Det saknas anledning att ifrågasätta hennes uppgivna behov av stöd och hjälp i detta avseende med hänsyn till vad som är känt om hennes funktionsnedsättningar. Barn i motsvarande ålder som ██████████ behöver normalt inte så omfattande hjälp. Hennes behov av hjälp går därför utöver normalt föräldraansvar. Viss tid för daglig duschning ska således beaktas.

I fråga om övriga stöd- och hjälpinsatser bedömer kammarrätten att det inte finns skäl att göra en annan bedömning än den som omsorgsnämnden och förvaltningsrätten gjort.

██████████ har således behov av hjälp för att klara sina grundläggande behov i större omfattning än vad underinstanserna ansett. Behovet återkommer dagligen och är till stora delar av integritetskänslig natur. Sammantaget bedömer kammarrätten att ██████████ har rätt till ersättning för skäligen kostnader till personlig assistans. Det ankommer på omsorgsnämnden att utreda hennes andra personliga behov samt bedöma i vilken omfattning insatsen ska beviljas. Målet ska därför återförvisas till omsorgsnämnden.

Retroaktiv ersättning

Omsorgsnämnden har underrättat kammarrätten om att ██████████ för en viss period från och med den 9 februari 2018 beviljats ersättning till skäligen kostnader för personlig assistans. Omsorgsnämnden har i aktuellt mål prövat ██████████ rätt till ersättning från och med den 12 december 2016. Den period som omfattas av omsorgsnämndens beslut har således passerat. Ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för personlig assistans betalas ut retroaktivt endast om vissa förutsättningar är

uppfyllda. Det ankommer på omsorgsnämnden att pröva om dessa
förutsättningar är uppfyllda.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Petter Classon

Henrik Brüsin
referent

Eva Bertelsen

/Nicolas Soldati

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I MALMÖ
Avdelning 4

DOM
2018-01-09
Meddelad i Malmö

Mål nr
3579-17

KLAGANDE

██████████ ██████████

Ombud: Karolina Kohlström
Nordström Assistans AB
Box 8139
200 41 Malmö

MOTPART

Omsorgsnämnden i Kristianstads kommun
291 80 Kristianstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Omsorgsnämndens i Kristianstads kommun beslut den 6 mars 2017

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 407732

Postadress
Box 4522
203 20 Malmö

Besöksadress
Kalendegatan 6

Telefon
040-35 35 00

E-post: forvaltningsrattenimalmo@dom.se
www.forvaltningsrattenimalmo.domstol.se

Telefax
040-97 24 90

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00–16:00

YRKANDE OCH INSTÄLLNING M.M.

Genom det överklagade beslutet avslag omsorgsnämnden i Kristianstads kommun [REDACTED] ansökan om ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Som skäl för beslutet angavs följande. [REDACTED] bedöms omfattas av personkretsen enligt 1 § 1 LSS och har enligt 7 § rätt till insatser enligt 9 § om behovet inte tillgodoses på annat sätt. [REDACTED] behov av stöd och hjälp med de grundläggande och andra personliga behoven är inte av den omfattningen, av den privata karaktär och av det varaktiga slag som avses enligt 9 a § LSS.

[REDACTED] yrkar i första hand att hon ska tillerkännas personlig assistans enligt tidigare yrkande och i andra hand att förvaltningsrätten ska tillerkänna henne rätten till insatsen och överlåta åt nämnden att som första instans utreda omfattningen av insatsen. Hon anför bl.a. följande. Då hon behöver hjälp med samtliga moment i sin vardag varje dag, hela dagen, är hennes hjälpbehov betydligt större, mer långtgående och till sin karaktär mycket privata och känsliga för den personliga integriteten, än vad det sammanlagda hjälpbehovet var i Kammarrättens i Stockholms mål nr 5128-16. Hon kan inte utföra något på egen hand vilket en snart 4-årig tjej utan en funktionsnedsättning kan. Med ledning av detta ska omfattningen av hennes hjälpbehov anses tillräckligt för rätt till insatsen personlig assistans. Visserligen föreligger det ett föräldraansvar för barn i motsvarande ålder vid duschsituationer men hennes hjälpbehov är mycket mer långtgående än för ett barn utan en funktionsnedsättning. Hon behöver hjälp att kläs av, lyftas till duschstol och ha hjälp från båda sina föräldrar i duschen. Hon duschar varje dag och varje tillfälle tar ca 30 minuter. Således ska ytterligare tid om 3,5 timmar per vecka läggas till de grundläggande behoven. Hon saglar mycket och har ett kontinuerligt behov under hela dagen av hjälp med att torka bort saliv. Detta gör även att hon behöver hjälp med en mindre avtvättning på morgon eller kväll, beroende på när dusch sker, för att hålla en godtagbar hygien. De dagar hon saglar extra mycket krävs istället för av-

tvättning en extra dusch för ordentlig rengöring. Hon behöver hjälp med att byta blöja. Barn i motsvarande ålder utan en funktionsnedsättning använder inte blöja. Hon har ett totalt hjälpbehov under hela momentet, vilket för övrigt tar betydligt längre tid att tillgodose än den hjälp som krävs när ett barn behöver verbal stöttning i samband med ett ”vanligt” toalettbesök. Nämndens beräkning av både tidsomfattningen för ett blöjbyte och antalet blöjbyten per dygn är för låg. Minst en gång per dag, oftast två, läcker hennes blöja vilket föranleder extra ombyte av kläder och en större avtvättning. Med anledning av dessa toalettolyckor ska ytterligare tid läggas till de grundläggande behoven. Nämnden har bedömt att av- och påklädning ska anses falla under föräldraansvar. Eftersom hon saglar mycket krävs det alltid extra ombyte av tröja mitt på dagen på grund av hennes funktionsnedsättning. Även om morgon- och kvälls av- och påklädningen kan falla under normalt föräldraansvar så bör extra ombyte av tröja anses vara utöver normalt föräldraansvar då barn utan en funktionsnedsättning i motsvarande ålder inte saglar. Hon byter tröja på grund av den blivit blöt av saliv minst en gång per dag. Tid för detta ska läggas till de grundläggande behoven.

Omsorgsnämnden bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Det är ostridigt att [REDACTED] har encefalopati som ger cerebral pares, svårbehandlad epilepsi och utvecklingsstörning. Hon har också uttalad synnedsättning och använder glasögon. Hon kan inte själv vara delaktig i några förflyttningar eller överflyttningar. Man får hjälpa henne av och på med ortoser. När hon är spänd är hon svår att lyfta i och ur sin stol eller vagn. [REDACTED] behöver hjälp med all ADL. Hon får mycket mat via gastrostomin. Hon kan äta lite grann via munnen när hon blir matad för att uppleva smak men huvuddelen får hon i gastrostomin. Hon har svårbehandlad epilepsi. Just nu har hon olika läkemedel som gör att man inte säkert ser några kliniska anfall. Hon har ett patologiskt EEG. [REDACTED] kan säga enstaka ord, hon förstår mera men är beroende av alternativ kompletterande kommunikation. [REDACTED] har kontakt med barn- och ungdomshabiliteringen och har behov av

tvärprofessionella insatser. Vid bedömning av barns rätt till personlig assistans har det enligt praxis beaktats vad som omfattas av det normala föräldraansvaret. Från och med januari 2011 tydliggjordes att när behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga levnadsomständigheter. Omsorgsnämnden anser att den hjälp [REDACTED] har behov av gällande de grundläggande behoven kan anses vara av privat karaktär i krävande situationer eller vara insatser av komplicerad natur, med beaktande av RÅ 2009 ref 57. Nämndens bedömning är att hennes sammanlagda behov av stöd och service med sina grundläggande behov för närvarande och när föräldraansvaret har beaktats inte är av den omfattningen att hon har rätt till personlig assistans enligt LSS. Hennes vårdnadshavare har rätt att ansöka om andra insatser enligt LSS, såsom utökad avlösarservice eller korttidsvistelse utanför hemmet för att på så sätt avlastas.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 7 § LSS har personer som omfattas av lagens personkrets i 1 § rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9 LSS, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Genom insatserna ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Enligt 9 § 2 LSS är en av insatserna för särskilt stöd och särskild service biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans.

Personlig assistans definieras i 9 a § första stycket LSS som ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga

hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Av paragrafens andra stycke följer att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov också har rätt till sådan insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Vid bedömningen av barns rätt till personlig assistans ska föräldrarnas ansvar enligt föräldrabalken beaktas på så sätt att ersättning ska utgå endast för sådan hjälp barnet behöver som inte ingår i det vanliga föräldraansvaret. Av praxis framgår att omfattningen av föräldraansvaret för ett friskt barn i samma ålder ska jämföras med behovet hos det funktionshindrade barnet (jfr rättsfallen RÅ 2010 ref. 17 och RÅ 2008 ref. 17). För ett fyraårigt barn är föräldraansvaret stort när det gäller såväl de grundläggande behoven som andra personliga behov.

Förvaltningsrätten finner, vid en samlad bedömning av vad som framkommit i målet, i likhet med omsorgsnämnden att [REDACTED] behov av stöd och hjälp med de grundläggande och personliga behoven inte är att den omfattningen, den privata karaktär och det varaktiga slag som medför rätt till personlig assistans enligt LSS. Vad hon anfört och åberopat föranleder inget annat ställningstagande. Överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1(DV3109/1B)

Karin Ivstam
Rådman

I avgörandet har även nämndemännen Lars Karlsson, Jan Persson och Åsa Ragnarsson deltagit.

Christina Palm har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.